

1. Aba, Rác-völgyi-dűlő I.

(KÖH: 37480)

(Fejér megye) U, B, LT

2012. október 15. és december 13. között a Fejér Megyei Múzeumok Igazgatósága megelőző feltárást végzett a lelőhely területén. A munkálatokat a 62-es út Seregélyest elkerülő szakaszának építése indokolta. Összesen 22 626 m²-nyi terület lett feltárva, 414 régészeti jelenség került elő. Az ásatásvezető régész Hable Tibor volt.

A lelőhelyet É-ről a Székesfehérvár–Pusztaszabolcs vasútvonal, D-ről a Dinnyés–Kajtori csatorna határolta, a terület a vízfolyástól a vasút irányába folyamatosan emelkedett. A vasútvonal közvetlen közelében a késő bronzkori, urnamezős kultúrába keltezhető urnatemető 18 sírját tártuk fel, a vízfolyás felé középső neolitik, zselizi kultúrához tartozó gödrök jelentkeztek, a vízfolyás közelében pedig a halomsíros kultúra telepobjektumai és egy késő vaskori, a LT C periódusra keltezhető kelta telep 3 háza és telepjelenségei kerültek elő.

A leletanyag legimpozánsabb részét az urnatemető edényei alkotják. A sírokban jellemzően 3-4 edény volt. Az urnául szolgáló edény minden esetben közepes méretű, kannelurázott vállú volt, szája turbántekercses peremű állal volt lefedve, mellette 1-2 kisebb méretű tál volt a sírba helyezve. Érdekesség, hogy a legprecízebb bontómunka és gépi humuszolás során sem sikerült az urnák beásási foltját megfigyelni. A sírokból az edényeken kívül kevés bronztárgy, karperec-töredékek, egy ár és egy bronzborotva került elő.

Munkatársak: Savanyú Bálint és Pozsgai Helga régészek, Major Tibor, Kovács Dömötör és Varjaskéri Máté Balázs régész-technikusok.

SAVANYÚ BÁLINT – POZSGAI HELGA

2. Abaújkér, Gibárt, Tűzsa-dűlő II. lelőhely

(KÖH 86465)

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B

2012 októberében terepbejárást végeztünk Gibárt község É-i határában. A településtől kb. 1 km-re É–ÉK-i irányban egy, a környezetéből jól kiemelkedő domb tetején középső bronzkori leletanyagot találtunk. Nagyjából 40×30 m-es területen nagyon sok kerámiatöredék gyűjthető.

GALKÓ JÓZSEF

3. Adony, Daja-pusztá

(KÖH 21543)

(Fejér megye) Tő? I?

Dajapuszta várát korábbi irodalom nem említi. Barna Zsolt (Kiskunsági Nemzeti Park) ismerte fel. Adonytól D-re 5 km-re, az egykori Daja-pusztá felett D-re, a fennsík É-i nyúlványán van a vár. Alakja háromszög, szögei gömbölyűek, pereme jól követhető. A sík, bolygatatlan terület átmérője 45, illetve 41 m. 7–9 m széles árok veszi körbe. A magas fűben régészeti leletet nem találtunk. A 18. századtól a legutóbbi időkig kereszt állt a vár területén, jelenleg nem áll. Felmerült a török kori keltezés lehetősége is.

Jakab József és Szabó Tibor közreműködésével mértem fel.¹

NOVÁKI GYULA

¹ Nováki Gyula: Dajapuszta vára. *Castrum* 15 (2012) 61–63.

4. Alsónemesapáti, Kastélyhely

(KÖH 39051)

(Zala megye) Á, Kk

2011. május 30-án az MNM NÖK munkatársai a 76-os sz. főút 14. szakaszán, a 44+570–44+630 kmsz. közt, az út jobb oldala mellett, a földmunkák szakfelügyelete során észlelték a régészeti lelőhely objektumait. A kivitelezőnek a további földmunkát megtiltották, az előkerült jelenségek foltjait körbeszalagozták és visszatemetették.

A jogszabályi változás következtében a feltárást a Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága vált jogosulttá. 2012. május 2–17. közt az ásatás során 68 stratigráfiai egység (SE) számot, illetve 2 integrált stratigráfiai egység (ISE) számot osztottunk ki. A 68 SE típusonkénti megoszlása: 24 gödör, 5 cölöplyuk, 31 sír, 1 recens jelenség, 1 lemosódott kultúrréteg (6 SE a feltárást során nem bizonyult régészeti jelenségnek). A gödrök és a cölöplyukak a feltárási terület Ny-i oldalán kerültek elő, a korábbi terepbejárási adatokból már ismert késő középkori település részeként. Leletanyaguk viszonylag szegényes, egy méhkas alakú tárológödörben került elő csupán nagyobb mennyiségű kerámia.

Az ásatási terület K-i felén előkerült egy kora Árpád-kori soros köznépi temetőrészlet is, mely sírjainak egy részét a későbbi telepobjektumok megbolygatták. Összesen 30 sír került feltárást, egy váz pedig egy gödör alján feküdt, melynek a temetőhöz tartozása kérdéses. A temető Ny-i szélé esett a kisajátítási területre, a sírsorok elhelyezkedése alapján a temetkezések a nyomvonalon kívül is folytatódhatnak, sőt néhány a 76-os út alapozása alá is benyúlhat. A sírok ÉNy–DK-i, illetve Ny–K-i tájolásúak voltak, a sűrűn egymás közelében fekvő vázak egyik, vagy olykor mindkét alkarja a medencén nyugodott. Sírfoltok egy-két esettől eltekintve nem voltak megfigyelhetőek, 2 sírban deszkakoporsó elszenesedett maradványait sikerült megfigyelni. A feltárást, majd a csontok mosása során 9 sírből került elő obulusként mellékelt ezüst pénzérme. Az érmék közt I. István, Orseolo Péter, I. András, I. Béla és Salamon dénárokat találunk. Az ékszerek közt bronzgyűrűk, bronz és ezüst S-végű hajkarikák, valamint gyöngyök vannak.

STRAUB PÉTER

5. Apagy határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, V, A, I

A magyar–román gázvezeték Nyírgyulaj–Nyíregyháza szakasz rekonstrukciójához kapcsolódóan a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága által 2012. augusztus 13.–október 11. között végzett régészeti feltárások és megfigyelések részletes ismertetését lásd a Nyíregyháza határa részben.

Farkas-sűrű-dűlő, magyar–román gázvezeték 12. lh. (KÖH 91405): Feltárt terület 391 m², 12 kérdéses korú objektum.

Zsombékos főfolyástól K-re, magyar–román gázvezeték 10. lh. (KÖH 91359): Feltárt terület 1095 m², 41 bronzkori, kora vaskori és avar kori objektum.

ISTVÁNOVITS ESZTER

6. Apátfalva határa

(Csongrád megye) Sza, Á, Kú, I

A Makó–Csanádpalota között épülő M43-as gyorsforgalmi út építése kapcsán a település határában az alábbi lelőhelyek feltárást folytattunk.